

A tanulás, mint a világról való modelljeink állandó fejlesztése

2022.03.05.

Bevezető

Miközben nap nap után új dolgokat tanulunk, nem gondolunk utána annak, mit is teszünk. Nem gondolunk utána annak, hogy hogyan is kezdődött ez a tevékenység. Nem gondolunk arra a periódusra vissza, amikor gyerekként alig fékezhető módon kérésekkel árasztottuk el a körülöttünk élő felnőtteket. Az alábbiakban szeretnék egy kirándulást tenni ezekhez a kezdetekhez.

A tanulás véleményem szerint már a kezdetektől ugyanúgy folyt, mint ahogy ma felnőttként is folytatjuk azt. Gyerekeket és magunkat is beleértve nemcsak cselekszünk, hanem a cselekedetek előtt, alatt és utána is gondolkodunk. Gondolkodásunk alapjait elméletek és a világról szóló egyéni rész-modelek adják. Fontos számunkra az, hogy ezek a rész-modelek egymással többé kevésbé összefüggjenek. A rész-modelleknek nem lehetnek megjegyezhetetlenül komplikáltak. Nem jó ha ezek között a rész-modelek között ellentmondások vannak, mert hiszen ezek alapján működünk. Modelljeink arra szolgálnak, hogy velük cselekedeteink jól legyenek irányítva, és új tapasztalatainkat ezekkel megértsük és az új tapasztalatokat be tudjuk építeni eddigi gondolkodási rendszerünkbe. Így épít minden gyerek és minden felnőtt és minden tudós rendszereket.

Mikor kell újat tanulnunk?

Amikor a rész-modellek és elméletek alapján minden "normálisan" működik, akkor gondolataink által inspirált cselekvéseink a külső valóságban arra az eredményre vezetnek, amit elvárunk, akkor nincs szükség semmin változtatni.

Mi történik azonban akkor, ha valahol homok kerül a gépezetbe, és amit gondolataink által vezérelve cselekszünk nem vezet az általunk elképzelt eredményre. Nyilván érezzük ekkor annak szükségét, hogy változtassunk valamin. Ezt a változtatást nevezhetjük tanulásnak, vagy még pontosabban kihívásnak a tanulásra!

Erre a kihívásra különféleképp reagálhatunk. Dönthetünk úgy, hogy a homok ellenére belső modelljeink jók, vagy dönthetünk úgy is, hogy azokat meg kell változtassuk.

Erre a változtatási folyamatra (tanulás) igaz az, hogy miközben ezt tesszük értelmet keresünk. Mit kell megváltoztatnunk rész modelljeinken, hogy azok jobban igazodjanak tapasztalatainkhoz? Ebben a folyamatban tehát az a feladatunk egész kisgyermekkortól kezdve, hogy elgondolkozzunk azon, hogy miként kell eddigi rész modelljeinket a világról megváltoztatni, hogy azok jobban passzoljanak mindahhoz, amit tapasztalunk a világban.

A homoknak a gépezetbe kerülése így a mindennapok része, amelyre természetesen számítanunk kell. Mászóval mindig számítanunk kell arra, hogy hibák fognak felmerülni, amikre reagálnunk kell. A hibákat úgy fogjuk fel, mint kiindulópontok arra, hogy elgondolkodjunk a világról szóló modelljeinken, és úgy alakítsuk őket, hogy a korábbi hibák ne ismétlődjenek meg.

A modellek finomítása egy végtelen

folyamat

Ebben a folyamatban minden egyén aktív és megpróbálja eddigi rész elméleteit egyre jobban finomítani. *Soha nem arról van szó tehát, hogy egy végleges újabb rész elmélet alakul ki, és a tanulás ezzel befejeződött.* Mindig csak egy új közbülső állomásra érkezünk. Ezen az új állomáson azt érzékelhetjük, hogy elméletünk *jobban passzol* eddigi tapasztalatainkhoz. Ez örömmel tölthet el bennünket, a korábbi kudarc és változtatási igény által okozott negatív érzelmek helyett.

A tanulás itt egy belső folyamat, és nem pedig egy a tanár által nekünk szállított kész újabb modell letöltése. Sokkal inkább arról van szó, hogy egy hosszú folyamatban számos utat kipróbálva végül saját magunk egy jobb rész-modellt találva egy új egyensúlyhoz jutunk, amiből csak akkor fogunk újra elmozdulni, ha újabb cselekedet esetén újra homok kerül a gépezetbe.

Így konstruálunk egyénileg mindig új rész-modelleket a világról mindannyian, és így cselekszünk ezek alapján a mindig egyéninek megmaradó rész-modellek alapján.

Az elképzelés, hogy lehetséges átadni a tudást egy világrépre vezethető vissza, amely azt mondja, hogy létezik a világ és annak képét le lehet képezni a fejünkben. Ezt a folyamatot úgy lehet jellemezni, hogy van egy kész modell, amit kis részekben át lehet plántálni egyik fejből a másikba. (empirizmus)

Ezzel szemben azt a gondolatot preferáljuk, hogy a világ minden egyes ember fejében elő kell állítva legyen. Ez a minden egyes ember által előállított modell lesz az illető ember képe a világról, ami alapját képezi az ő cselekedeteinek. Itt nem az áll előtérben, hogy a modell igaz-e vagy hamis, hanem hogy mennyiben eredményes a modell szerinti cselekvés. Ha ez a megfelelés megvan, akkor teljesen természetes, hogy a világról több alternatív model is helyes eredményhez vezet. Nem arról van szó, hogy egyikünk helyesen

gondolkodik, míg a másik helytelenül. Természetesen mindenki megpróbálja a saját modelljét újra és újra a valósághoz igazítani, annak érdekében, hogy az működjön, de nincs szó arról, hogy ez ugyanahhoz a végleges modellhez vezessen. (racionalizmus)

Érzékelésünk nem vezet a valóság kész képéhez a fejben, hanem csupán egy leegyszerűsített vázlatához, aminek segítségével megpróbálunk rendet teremteni tapasztalataink között.

2022. március 5.

Kapcsolódó oldalak:

- Frank Smith: A tanulás és felejtés könyve
- Falko Peschel – Fóti Péter: Mi az érdeklődésvezette önszabályozó, önirányító tanulás?